

NHL Hogeschool

Commerciële Economie

Opleidingsbeoordeling na herstelperiode

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	7
Eindoordeel over de opleiding	13
Bijlagen	15
Bijlage 1 Deskundigheden leden visitatiepanel en lead auditor	17
Bijlage 2 Bezoekprogramma	19
Bijlage 3: Bestudeerde documenten	21
Bijlage 4 Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	23

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de herbeoordeling van standaard 16 van de bestaande hbo-bachelor voltijd- en deeltijdopleiding Commerciële Economie van NHL Hogeschool te Leeuwarden.

Aanleiding en proces

Tijdens de vorige visitatie op 29 en 30 mei 2013 kwam het panel op standaard 16 van het beperkte beoordelingskader tot het oordeel onvoldoende. Vervolgens heeft de opleiding in juni 2014 een herstelplan ingediend. Het panel heeft de opleiding per brief op 24 juni 2014 laten weten zich in dit herstelplan te kunnen vinden. De NVAO heeft op 28 november 2014 (brief kenmerk NVAO20143901/ND) besloten de opleiding een hersteltermijn toe te kennen om de opleiding in de gelegenheid te stellen de volgende verbeteringen door te voeren:

- De onderzoeksvaardigheden in het programma te borgen
- De ingezette kwaliteitsverbetering met betrekking tot de onderzoeksvaardigheden te continueren en te verwerken in de afstudeerproducten.

Deze rapportage bevat de herbeoordeling van standaard 16, waarin het panel zijn oordeel geeft over de verbeteringen die zijn gerealiseerd.

Werkwijze

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek aan de opleiding diverse documenten bestudeerd, waaronder de afstudeerdossiers van 15 recent afgestudeerde studenten. Op 13 oktober 2015 heeft het panel de opleiding opnieuw bezocht. Tijdens het bezoek heeft het panel gesprekken gevoerd met het opleidingsmanagement en directie, met alumni en studenten, met docenten/afstudeerbegeleiders en met leden van de afstudeercommissie. Alle informatie heeft het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel over standaard 16 te komen. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA-protocol 2013 voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling*.

De beoordeling is uitgevoerd door hetzelfde visitatiepanel dat op 29 en 30 mei 2013 de visitatie heeft uitgevoerd en op 24 juni 2014 vertrouwen in het herstelplan heeft uitgesproken. Het panel is destijds in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de eerste visitatie en de hervisatie goedgekeurd door de NVAO.

Het panel dat deze herbeoordeling heeft uitgevoerd, bestond uit:

De heer J.P.D. Riegen RM (voorzitter, domeindeskundige)

Mevrouw M.M. van Fruchten RM (domeindeskundige)

De heer drs. P. Fernig (domeindeskundige)

Mevrouw C.M.F. Bomhof, auditor van NQA, trad op als lead auditor van het panel.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 12 november 2015

Panelvoorzitter

De heer J.P.D. Riegen RM

Lead-auditor

Mevrouw C.M.F. Bomhof MOC

Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van de verbeteringen die de opleiding voor standaard 16 heeft doorgevoerd. De inhoud van dit hoofdstuk sluit aan bij het hoofdstuk over toetsing en de gerealiseerde eindkwalificaties uit het visitatierapport van 19 december 2013. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Toetsing

Toetsbeleid

Het panel vond het systeem van toetsing bij de visitatie in 2013 op orde. De mix van toetsvormen was naar mening van het panel passend bij het onderwijsprogramma en de leerlijnen, waarlangs de opleiding werkt. De kwaliteit van de toetsing achtte het panel adequaat geborgd in de richtlijnen van ECMA, het instituut waar de opleiding deel van uitmaakt. Het panel vond de invulling van de borging op opleidingsniveau niet even consequent doorgevoerd.

Bij de herbeoordeling heeft het panel vastgesteld dat het systeem van toetsing is versterkt op opleidingsniveau. Het panel constateert dat het toetsbeleid is aangescherpt. Er zijn toetsmatrijzen opgesteld voor alle vakken. De toetscommissie heeft een stevige positie gekregen in de opleiding en de kwaliteitszorg voor de toetsen. De commissie beoordeelt de kwaliteit van de toetsen en voorziet deze van feedback voor docenten. Alle docenten hebben een incompany training gevolgd in toetsdeskundigheid. Er is meer aandacht voor kallibratie bij docent-beoordelaars. In het studiejaar 2015-2016 worden stages en minoren niet meer beoordeeld door de docent-begeleiders maar door een onafhankelijke docent-examinator. Het panel heeft waardering voor de verbeteringen die in het toetsbeleid en de borging ervan zijn aangebracht.

Onderzoeksvaardigheden

Bij de visitatie van 2013 stelde het panel vast dat ECMA een onderzoeksleerlijn had opgesteld die jaar voor jaar geïmplementeerd werd in het onderwijsprogramma van Commerciële Economie. Nu, twee jaar verder, is de onderzoeksleerlijn volledig in het curriculum opgenomen. Bij de onderzoeksvaardigheden in de eerste jaren voorafgaand aan het afstudeerjaar bereiden docenten studenten voor op de stappen die zij in het afstudeerproces moeten doorlopen, zoals het schrijven van een plan van aanpak. Het panel stelt vast dat de studenten die nu afstuderen beter zijn voorbereid qua onderzoeksvaardigheden dan de studenten die hen voorgingen. Afstudeerwerken getuigen hiervan.

Om de onderzoeksvaardigheden van studenten die nog niet de gehele onderzoeksleerlijn hadden doorlopen te verbeteren, heeft de opleiding in 2013 en later aanpassingen gedaan in het afstudeerproces en de begeleiding met name op het onderzoeksgedeelte geïntensiveerd (zie verder op in dit hoofdstuk onder 'afstudeerproces'). Studenten die afstudeerden in 2013 en 2014 zijn extra geschoold in het doen van onderzoek door het volgen van masterclasses op het gebied van schrijven van een plan van aanpak, onderzoeksverantwoording, theoretisch kader enzovoorts.

Ook nemen afstudeerders deel aan intervisiebijeenkomsten onder begeleiding van vakdocenten (*Herstelplan Commerciële Economie, 2014*). Het panel vindt de aanpassingen van het curriculum op het gebied van de onderzoeksleerlijn goed passen bij het gewenste niveau van afstuderen.

Professionalisering docenten

Tijdens de visitatie van 2013 constateerde het panel dat de opleiding over een gedreven en deskundig docentencorps beschikt, maar dat het opleidingsniveau van de docenten naar master en hoger niveau nog verbetering behoefde.

Sinds de visitatie van 2013 heeft de opleiding geïnvesteerd in de kwaliteit van het personeel. Er zijn nieuwe docenten ingehuurd met als specialisatie (markt)-onderzoek zoals een inhoudsdeskundige van de Rijks Universiteit Groningen. Docenten die studenten begeleiden bij het afstuderen moeten in bezit zijn van een masterdiploma, de cursus onderzoeksleerlijn hebben afgerond en actief en regelmatig themabijeenkomsten volgen over afstuderen of beoordelen. Maandelijks worden themabijeenkomsten georganiseerd en kalibreersessies gehouden. Het aantal docenten met een masterdiploma is inmiddels gestegen naar ruim 95 procent. Het panel ziet dat de opleiding hard gewerkt heeft om het deskundigheidsniveau van docenten op het gebied van onderzoeksvaardigheden te verbeteren en beschouwt dit niveau als ruim toereikend.

Afstudeerproces

Tijdens de visitatie van mei 2013 heeft het panel de opleiding aangeraden om het proces rond het goedkeuren van eindwerkstukken nog eens grondig te heroverwegen en de rol van de afstudeercoördinator daarbij te betrekken.

De opleiding heeft deze aanbeveling ter harte genomen en is in de zomer van 2013 reeds begonnen met het herontwerpen van het afstudeerproces. De afstudeercoördinator is vervangen en er is een afstudeercommissie ingericht (*Stand van zaken herstelplan 2015*). Daarnaast zijn er maatregelen genomen om de inhoud van het afstuderen te verbeteren.

Het afstudeerproces is in totaal drie keer aangescherpt sinds de visitatie van 2013. De laatste actualisatie vond plaats in februari 2015. De wijzigingen zijn tot stand gekomen op basis van evaluaties met studenten en docenten en de afdeling OOK (afdeling Onderwijs Onderzoek en Kwaliteit van de NHL). In *de Afstudeerhandleiding februari 2015* is het afstudeerproces vastgelegd.

In de afstudeerfase moeten studenten de volgende competenties op niveau 3 aantonen:

- Marktonderzoek (DC2)
- Interne- en externe analyse (DC3)
- Strategie- en beleidsontwikkeling (DC4)
- Planning en Uitvoering (DC5).
- Interpersoonlijke competentie (DC10)
- Intrapersoonlijke competentie (DC11)

Studenten moeten daarvoor één of meerdere beroepsproducten aanleveren waarin de vakinhoudelijke competenties worden aangetoond (DC2,3,4 en 5). In een eindportfolio tonen studenten de persoonlijke competenties (DC10 en DC 11 aan).

De eindkwalificaties zijn sinds de visitatie van 2013 niet gewijzigd. Sinds februari 2015 bestaat de mogelijkheid om de eindkwalificaties DC2,3,4 en 5 in maximaal drie beroepsproducten aan te tonen. Daarbij levert de student in ieder geval een beroepsproduct op in de vorm van een onderzoeksrapport om DC2 (marktonderzoek) en DC3 (in- en externe analyse) aan te tonen.

Tot februari 2015 was dat niet mogelijk. De wijziging is aangebracht omdat in de praktijk de combinatie van DC4 en DC5 in een afstudeerwerk soms lastig te combineren bleek. Ook wilde de opleiding meer flexibiliteit in het eindwerk toestaan. De persoonlijke domeincompetenties DC 10 en DC 11 worden in een eindportfolio aangetoond.

Het afstudeerproces kent de volgende fases (*Afstudeerhandleiding februari 2015*):

1. Studenten nemen deel aan Afstudeervoorbereidingstraject. In dit traject worden studenten en mogelijke afstudeerbedrijven voorbereid op het afstuderen;
2. Student zoekt een bedrijf voor de afstudeeropdracht. De opleiding heeft een aantal eisen geformuleerd voor een afstudeerbedrijf. De opleiding geeft hierop een akkoord, voordat de student naar de volgende fase mag overgaan;
3. Er vindt een POP-gesprek plaats met twee assessoren. De student moet in dit POP-gesprek aantonen dat de door hem gevonden afstudeeropdracht geschikt is om de vakinhoudelijke competenties aan te tonen. Het POP-gesprek vindt plaats op basis van een door de student opgesteld POP-dossier. De student moet eveneens aantonen dat hij zelfstandig in staat is de afstudeeropdracht te vervullen. Deze fase is met ingang van het studiejaar 2014 in het afstudeerproces toegevoegd. Als de student het assessment niet haalt, krijgt hij een herkansing;
4. Toewijzing begeleider voor het afstudeertraject; studenten worden begeleid door een bedrijfsbegeleider en een afstudeerbegeleider;
5. De student stelt een plan van aanpak op. Het plan van aanpak beschrijft de koppeling tussen de eindkwalificaties, beroepsproducten en activiteiten die de student gaat uitvoeren. Na goedkeuring van de bedrijfsbegeleider en de afstudeerbegeleider legt de student het plan van aanpak voor aan de afstudeercommissie. In 2015 is besloten om de omvang van het plan te beperken tot maximaal 6 pagina's om de studeerbaarheid te vergroten.
6. Bij akkoord van de afstudeercommissie gaat de student aan de slag. Tijdens het afstuderen heeft iedere student recht op 16 uur begeleiding van de afstudeerbegeleider. Daarnaast worden er intervisiebijeenkomsten met een aantal afstudeerders georganiseerd;
7. Na afronding van het onderzoek levert de student het beroepsproduct of producten in. Deze worden beoordeeld door twee examinatoren die niet de begeleider van de student zijn;
8. Bij akkoord volgt de presentatie en de verdediging van het beroepsproduct of de beroepsproducten en vindt de eindbeoordeling plaats.

Studenten hebben de mogelijkheid om hun POP en hun PvA en het eindwerk één keer te herkansen. Het panel constateert dat herkansing in de praktijk regelmatig wordt toegepast. Vanaf de goedkeuring van het POP dossier en POP gesprek heeft de student één jaar de tijd om et afstuderen af te ronden.

Bij dit afstudeerproces zijn vanuit de opleiding de volgende medewerkers betrokken:

- De afstudeercoördinator is belast met de organisatie van het afstuderen binnen de opleiding. In 2013 en 2014 behoorde het beoordelen van de afstudeervoorstellen tot de taak van de afstudeercoördinator. Sinds de handleiding van 2015 beoordelen de assessoren in het POP-gesprek (fase 3) het afstudeervoorstel en geven daar al dan niet een akkoord op;
- De afstudeercommissie bestaat uit drie docenten van de opleiding uit verschillende kennisgebieden. De commissie is sinds 2014 roulerend van samenstelling en beoordeelt het plan van aanpak en treedt indien nodig op als derde beoordelaar, als er een

significant verschil is tussen twee examinatoren (meer dan 1 verschilpunt en/of een voldoende resultaat van een beoordelaar en een onvoldoende beoordeling van een andere beoordelaar);

- De afstudeerbegeleider ondersteunt de student bij zijn afstudeertraject. Hij vervult geen rol van beoordelaar;
- De bedrijfsbegeleider verzorgt de begeleiding van de student op het bedrijf waar de afstudeeropdracht uitgevoerd wordt.

Het panel heeft met studenten gesproken die in de afgelopen twee jaar zijn afgestudeerd. Zij hebben de afstudeerperiode als zwaar ervaren. De eisen zijn verhoogd en dat is goed merkbaar voor studenten. Het POP-gesprek is op hoog niveau; de eisen aan het PvA zijn pittig. Studenten zijn tevreden over de begeleiding. Docenten geven snel feedback en de feedback helpt studenten om verdere stappen te zetten in hun afstudeertraject. Wanneer studenten het assessment bij het POP-gesprek hebben behaald en hun plan van aanpak akkoord is bevonden, komt het bijna niet meer voor dat studenten struikelen bij het inleveren van hun eindwerkstuk. De kaders van het PvA zijn duidelijk en helpen studenten hun onderzoek vorm te geven. Het panel stelt vast dat studenten trots zijn op het niveau van hun eindwerkstuk.

Het panel heeft kennisgenomen van de ontwikkeling die het afstudeerproces de afgelopen twee jaar sinds de visitatie van 2013 heeft ondergaan. Het panel concludeert dat de opleiding actief heeft gezocht naar verbetering van het proces. De kwaliteit van het afstudeerproces is regelmatig geëvalueerd met studenten, docenten en deskundigen van de afdeling OOK (. Ook is er input gebruikt van het landelijk overleg van CE-opleidingen. Het panel is onder de indruk van de verbeteringen die de opleiding in korte tijd heeft weten te realiseren en de zelfkritische houding die de opleiding daarbij aan de dag legt. Het panel constateert met de opleiding dat de procedure in het eerste jaar na de visitatie doorgeschoten was en ziet dat er nu een afstudeerproces 'staat' dat het studenten mogelijk maakt om in vijf maanden tijd een eindwerkstuk van een goed niveau af te leveren.

Beoordeling

Bij de visitatie van 2013 had het panel kritiek op de wijze van beoordeling. Het vier-ogenprincipe kon beter worden vormgegeven. In 2013 had de opleiding daar al de eerste stappen in gezet. Het eindwerkstuk werd in 2013 beoordeeld door twee examinatoren, waarvan de begeleider een van de examinatoren was.

De opleiding heeft na de visitatie van 2013 de beoordelingssystematiek gewijzigd. Sinds juni 2013 heeft de begeleider geen rol meer in de beoordeling van de eindwerkstukken.

Eindwerkstukken worden beoordeeld door twee examinatoren: één van de afdeling Commerciële Economie en één examinerator die niet verbonden is aan de opleiding, maar wel bekend is met de kwaliteitseisen die aan de opleiding verbonden zijn. Beide beoordelaars komen onafhankelijk van elkaar tot een oordeel op basis van een set beoordelingsformulieren. Bij een verschil van meer dan één punt, een eindcijfer tussen 5,5 en 6,0 of een eindcijfer boven 8,5 treedt de afstudeercommissie op als derde beoordelaar. Sinds 2015 zijn de beoordelingsformulieren zodanig ingericht dat de beoordeling per competentie aantoonbaar is. Er vindt kalibratieplaats via kalibratiesessies, waarbij examinatoren betrokken worden.

Het panel constateert dat het systeem van beoordeling sterk verbeterd is ten opzichte van de visitatie van 2013. Het vier-ogenprincipe is goed vormgegeven. Studenten weten goed waar ze op beoordeeld worden. Het panel constateert dat de beoordelingen tussen beoordelaars nauwelijks van elkaar verschillen en daar waar er wel verschillen optreden, de procedure rond de derde beoordelaar goed wordt gehanteerd.

Kwaliteitsborging

Het panel constateert dat de opleiding voortvarend te werk is gegaan met het verbeteren van het afstudeerproces, de beoordelingssystematiek en het verhogen van het eindniveau in de werkstukken. Er is een nieuwe afstudeercoördinator ingesteld, er is een afstudeercommissie in het leven geroepen, docenten zijn bijgeschoold in onderzoeksvaardigheden, het begeleiden en beoordelen van onderzoek, procedures zijn opnieuw vormgegeven en het onderwijsprogramma voor de afstudeerders is aangepast. De opleiding heeft daarbij zorg gedragen voor kwaliteitsborging door evaluaties te houden en externen zoals de afdeling OOK te vragen om mee te kijken naar de kwaliteit van het afstudeerproces. Op basis daarvan heeft de opleiding haar procedures aangescherpt en bijgesteld. De opleiding heeft zich hiermee een werkwijze eigen gemaakt die zichtbaar zijn vruchten afwerpt. De PDCA-cyclus is hierin goed herkenbaar.

Het panel vindt de kwaliteitsborging van het afstudeerproces en het niveau van de eindwerkstukken goed vorm gegeven. Uit de gesprekken met opleidingsmanagement, docenten en afstudeercommissie blijkt dat de opleiding door wil gaan op de ingeslagen weg en blijft zoeken naar optimalisatie van het afstuderen.

Realisatie einddoelen

Het panel heeft vijftien werkstukken bestudeerd, waarvan drie werkstukken van deeltijdstudenten en twaalf werkstukken van voltijdsstudenten. Het panel heeft zoveel mogelijk recente werkstukken uit 2015 beoordeeld (dertien). Binnen deze groep van dertien werkstukken heeft het panel alle werkstukken bestudeerd, die volgens de meest recente afstudeerprocedure van februari 2015 zijn geschreven. In totaal waren er vier eindwerkstukken volgens de meest recente afstudeerprocedure beschikbaar.

Het panel onderschrijft in alle gevallen de beoordelingen van de examinatoren. Alle werkstukken zijn op voldoende niveau gerealiseerd en voldoen aan het bachelorniveau. Het panel stelt vast dat de afstudeerproducten relevant tot zeer relevant zijn voor het toekomstig werkveld van de studenten. Het panel constateert dat studenten soms nog moeten wennen aan de formulering van de onderzoeksdoelstelling en de probleemstelling. Soms maken studenten nog wel eens gebruik van 'gebaande paden' bij het analyseren van vraagstukken, en volgen daarbij zichtbaar de route die de opleiding heeft uitgestippeld. De opleiding geeft desgevraagd aan meer ruimte te willen bieden voor alternatieve onderzoeksmethoden. Het panel vindt dat een goede richting. Het panel constateert verder dat er meer aandacht is voor het theoretisch kader dan in 2013. De opleiding heeft duidelijk een forse verbetering aan gebracht in de realisatie van de einddoelen. De beoordeling is in kwaliteit toegenomen. De onderbouwing en de toelichting in de beoordelingsformuleringen zijn sterk verbeterd, vindt het panel. Het panel beoordeelt over het algemeen de werkstukken op een zelfde manier als de opleiding.

Conclusie

Het panel concludeert dat de opleiding Commerciële Economie forse verbeterlagen heeft gemaakt ten opzichte van de visitatie in mei 2013. Het systeem van toetsing is verbeterd, er zijn toetsmatrijzen gekomen en de toetscommissie is steviger gepositioneerd dan in 2013.

De onderzoeksvaardigheden zijn beter in het curriculum ingebed doordat de onderzoeksleerlijn nu in alle jaren van de opleiding is ingevoerd. Studenten worden beter voorbereid op hun afstuderen en het onderzoek wat zij daarbij moeten verrichten. Docenten zijn beter geschoold in onderzoeksvaardigheden. Alle docenten hebben een training gevolgd, nagenoeg alle docenten hebben een masterniveau en er zijn nieuwe docenten met specialisatie onderzoek aangetrokken. Het panel vindt het afstudeerproces goed ingericht, waarbij verschillende fases zijn te onderscheiden met go- en no go criteria. De afstudeerhandleiding is helder geschreven en biedt studenten handvatten om het afstudeerproces op adequate wijze te doorlopen, vindt het panel. De organisatie rond het afstuderen is fors gewijzigd. Waar voorheen een afstudeercoördinator een stevige verantwoordelijkheid had voor het afstudeertraject, is die verantwoordelijkheid nu breder in het docententeam belegd. Het panel vindt dit een verstandige keuze. De beoordeling is sterker georganiseerd, doordat de rol van begeleider en examinerator strikt gescheiden zijn. Het vier-ogenprincipe wordt goed toegepast.

Het panel is zeer tevreden over het verbeterproces van de opleiding, Op diverse momenten is het afstudeerproces tegen het licht gehouden, en op basis van evaluaties met studenten, docenten en de afdeling OOK (Onderwijs Onderzoek Kwaliteit van de NHL) aangescherpt en bijgesteld tot de handleiding die in februari 2015 is vastgelegd. Het panel ziet dat de borging van kwaliteit en de zelfkritische houding tot een vanzelfsprekende werkwijze is geworden. De opleiding streeft zichtbaar naar continue verbetering en heeft plannen voor verdere aanscherping ook na de visitatiedatum.

Het panel heeft vijftien werkstukken beoordeeld. Alle vijftien werkstukken zijn van bachelorniveau. Het panel kon de oordelen van de beoordelaars onderschrijven. In de werkstukken zijn de resultaten van de aangebrachte verbeteringen in onderwijs en begeleiding goed zichtbaar. Er zijn nog wel verbeteringen mogelijk, onder meer door onderzoeksdoelstellingen en probleemstellingen scherper te formuleren. Ook ziet het panel mogelijkheden om meer ruimte te bieden voor verschillende onderzoeksmethoden. De opleiding is bezig om zich daar op te oriënteren. Het panel heeft op basis van de gesprekken met docenten, afstudeercommissie en opleidingsmanagement het vertrouwen gekregen dat de opleiding zich verder blijft verbeteren en dat daarmee het niveau van de eindwerkstukken nog verder in kwaliteit zal toenemen.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden, waarbij de standaarden 1 tot en met 15 zijn gebaseerd op de visitatie uit 2013 en standaard 16 op basis van de herbeoordeling in 2015:

Standaard	Oordeel VT	Oordeel DT
<i>Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties</i>	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 2 Oriëntatie van het programma</i>	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 3 Inhoud van het programma</i>	Goed	Goed
<i>Standaard 4 Vormgeving van het programma</i>	Goed	Goed
<i>Standaard 5 Instroom</i>	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 6 Studeerbaarheid</i>	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 7 Duur</i>	Voldaan	Voldaan
<i>Standaard 8 Personeelsbeleid</i>	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 9 Kwaliteit van het personeel</i>	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 10 Kwantiteit van het personeel</i>	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 11 Materiële voorzieningen</i>	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 12 Studiebegeleiding</i>	Goed	Goed
<i>Standaard 13 Evaluatie resultaten</i>	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 14 Verbetermaatregelen</i>	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg</i>	Voldoende	Voldoende
<i>Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties</i>	Goed	Goed

Weging en conclusie

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding Commerciële Economie aan de NHL Hogeschool sinds de visitatie van 2013 een forse verbeterslag heeft gemaakt. Op basis van de aanbevelingen van het panel uit 2013 heeft de opleiding de volgende verbeteringen doorgevoerd:

1. De onderzoeksvaardigheden zijn geborgd door de implementatie van de ECMA-onderzoeksleerlijn en onderzoeksvaardigheden systematisch bij het beoordelen van werkstukken van studenten te betrekken vanaf de propedeuse;
2. Het aantal docenten op masterniveau is fors gestegen en de deskundigheid van docenten op het gebied van onderzoeksvaardigheden is versterkt door het bieden van een training en het aantrekken van nieuwe medewerkers met een onderzoeksachtergrond;
3. De kwaliteitszorg is zichtbaar en navolgbaar geborgd en maakt gebruik van verschillende evaluaties zoals de NSE, MTO, HBO-monitor en andere onderwijs-evaluaties en past daarop haar werkwijze zichtbaar aan. Dat geldt voor het afstudeertraject maar ook in toetsbeleid, toetsdruk, roostering en wijze van begeleiding;
4. Het toetsbeleid is aangescherpt en er zijn toetsmatrijzen ingevoerd;

5. Het afstudeertraject van studenten is grondig herzien, de rol van afstudeercoördinator opnieuw ingevuld en de beoordeling opnieuw vormgegeven;
6. De verbetering van de onderzoeksvaardigheden blijkt uit de eindwerken.

Alles overziend waardeert het panel de huidige kwaliteit bij standaard 16 als goed. Dit leidt, samen met de positieve oordelen over de standaarden in 2013, tot een positief eindoordeel over de opleiding als geheel.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bachelor opleiding Commerciële Economie aan de NHL Hogeschool als voldoende voor de voltijd- en deeltijdvariant.

Bijlagen

Bijlage 1 Deskundigheden leden visitatiepanel en lead auditor

1	De heer J.P.D. Riegen RM is zelfstandig trainer en adviseur en betrokken bij meerdere opleidingen op bachelor of master niveau.
2	Mevrouw M.M. van Fruchten RM is Instituutsdirecteur International Business & Communication bij Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.
3	De heer drs. P.W. Fernig is teamleider Onderwijs & Onderzoek bij Hogeschool Inholland verantwoordelijk voor onderwijs en onderzoek inzake opleidingen MER, HRM en L&E.
4	Mevrouw C.M.F. Bomhof MOC is auditor bij NQA en betrokken als secretaris en visitor bij Raeflex (visitaties woningcorporaties)

Bijlage 2 Bezoekprogramma

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers
09.45 - 10.00	Ontvangst visitatiepanel	<u>Visitatiepanel</u> Harjan Jalvingh/Egon van der Veer
10.00 - 10.30	Presentatie opleiding CE	<u>Visitatiepanel</u> Harjan Jalvingh Petra Pera
10.30 - 11.30	Paneloverleg	<u>Visitatiepanel</u>
11.30 - 12.30	Gesprek docenten en examinatoren	<u>Visitatiepanel</u> <u>Docenten</u> <u>Examinatoren</u> Michiel Galema Koen van Haeren Marieke Meijerink Klaas van der Pijl Ronald de Vries Gerrit Vriesema
12.30 - 13.30	Lunch + paneloverleg	<u>Visitatiepanel</u>
13.30 - 14.15	Gesprek met studenten (jaar 4) en alumni	<u>Visitatiepanel</u> <u>Studenten</u> Desiree Bakker Guven Can Kas Kuperus <u>Alumni</u> Ellen Diana Boorsma Peter Veldman Christa van der Veer
14.15 - 14.30	Kort paneloverleg	<u>Visitatiepanel</u>
14.30 - 15.15	Gesprek met leden afstudeercommissie	<u>Visitatiepanel</u> <u>Afstudeercommissie</u> Petra Pera Hans Sangers
15.15 - 15.30	Kort paneloverleg	<u>Visitatiepanel</u>

15.30 - 16.15	Gesprek met het opleidingsmanagement CE	<u>Visitatiepanel</u> Opleidingsmanagement Harjan Jalvingh Egon van der Veer
16.15 - 16.45	Afsluitend beoordelingsoverleg	<u>Visitatiepanel</u>
16.45 - 17.00	Terugkoppeling	<u>Visitatiepanel</u> Management en opleiding

Bijlage 3 Bestudeerde documenten

- Rapport accreditatiecommissie Commerciële Economie NHL Hogeschool 2013
- Herstelplan opleiding Commerciële Economie 2014 NHL Hogeschool 2014
- Definitief besluit NVAO strekkende tot het verlengen van de geldigheidsduur van het accreditatiebesluit, november 2014
- Stand van zaken herstelplan, opleiding Commerciële Economie NHL Hogeschool 2015
- Afstudeerhandleiding juli 2013, juli 2014 en februari 2015

Bijlage 4 Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

Student nummer
183350
195243
193993
202045
201081
204404
139181
72711
212318
261092
247464
157937
230970
135259
194565